

Het levenseinde van Gideon

Het slot van Richteren 8 beschrijft het levenseinde van Gideon.

Hij blijkt veel vrouwen te hebben¹. Dat is natuurlijk niet in opdracht van God, maar het is kennelijk een gewoonte onder koningen van andere volken om zo hun hoge status te tonen. De koningen van Israël die deze gewoonte overnemen (zoals David en Salomo) ondervinden er grote problemen door. Zo ook Gideon en zijn nakomelingen.

Hij heeft 70 zonen. De naam van de oudste waren we al tegengekomen², en nu maken we kennis met Abimelek en later met Jotam, de jongste³. De namen van de overige zonen kennen we niet.

Abimelek is de zoon van een bijvrouw (slavin⁴) van Gideon, die in Sichem woont.

- *Sichem*

Na Sukkot en Priël speelt nu Sichem een rol in het leven van Gideon en daarna.

En ook Sichem (= *schouder*) is een belangrijke plaats in het leven van de aartsvaders. Voor Abraham is het de eerste plaats waar hij in het beloofde land aankomt. God herhaalt er Zijn belofte over "dit land" en hij bouwt er zijn eerste altaar⁵.

Voor Jakob is het een uitgelezen plaats om de kudde te weiden⁶. Jakob heeft het gekocht en Jozef werd er begraven⁷. In het Nieuwe Testament heet die plaats Sichar.

Sichem ligt in het dal tussen de Ebal (de berg van de vloek) en de Gerizim (de berg van de zegen).

Zo'n "Sichem" hebben veel christenen in hun leven gekend, een eerste genot van de zegeningen van de hemel⁸. Wat een reden tot aanbidding, en wat mooi om daarvan aan je kinderen (en anderen) te kunnen uitdelen.

Dat geeft kracht (*schouder*).

Maar voor volgende generaties hoeft dit niet zo te zijn. Zij kunnen dit kwijtraken, en dat niet alleen: op de plek van de grootste zegen blijken de gruwelijkste dingen te kunnen ontstaan, bijvoorbeeld door pure machtswellust.

Abimelek

Gideon noemt zijn zoon, die hem in Sichem geboren wordt, Abimelek (= *mijn vader is koning*). Het is een naam die onder de Filistijnen gebruikt werd als een koningstitel⁹, zoals Farao onder de Egyptenaren.

Als Gideon zijn zoon zo'n naam geeft, zegt dat toch wel iets over zijn zelfbeeld. De neiging is er kennelijk nog steeds om zichzelf als koning te zien, wellicht gevoed door wat Zebach en Salmunna van hem en zijn broers zeggen¹⁰. Gideon kan die neiging nog redelijk onderdrukken, maar bij Abimelek heeft dit idee zich verder ontwikkeld en hij ziet zichzelf inderdaad als koningszoon, dus als opvolger in de macht. Met alle gevolgen van dien. Die gevolgen voor Sichem en haar inwoners zijn zo dramatisch dat heel Richteren 9 er aan gewijd is.

Eén van de belangrijkste dingen die de Heer Jezus de discipelen heeft willen leren, is dat zij stuk voor stuk Zijn voorbeeld in nederigheid moeten volgen¹¹. Zij begrijpen er aanvankelijk helemaal niets van¹², maar later gaat het beter¹³.

De neiging om zich boven een ander te verheffen zit elke christen blijkbaar zó in de genen, dat de waarschuwing hiervoor door het hele Nieuwe Testament wordt herhaald¹⁴.

Abimeleks koningschap in Sichem

Abimelek heeft geen enkele aansporing nodig om via de familie van zijn moeder aan de inwoners van Sichem te laten weten dat hij voor hen echt de ideale leider is.

¹ Richteren 8 : 30

² Richteren 8 : 20

³ Richteren 9 : 5

⁴ Richteren 9 : 18

⁵ Genesis 12 : 6

⁶ Genesis 33 : 18

⁷ Jozua 24 : 32, Johannes 4 : 5

⁸ Efeze 1 : 3 - 14

⁹ Genesis 20 : 2, 26 : 1

¹⁰ Richteren 8 : 18

¹¹ Johannes 13 : 14

¹² Lukas 22 : 24

¹³ Handelingen 10 : 26

¹⁴ Zie b.v. Filippi 2 : 5 - 11, 1 Petrus 5 : 5

Zijn belangrijkste argument daarvoor is, dat hij "hun eigen vlees en bloed is". En zij erkennen: "hij is onze broeder".

Die broeder-band brengt hen er toe om met geld uit een afgodstempel gepeupel te huren, waarmee Abimelek in Ofra al zijn 70 broeders doodt op één steen. Alleen Jotam ontkomt. Daarna wordt Abimelek in Sichem tot koning uitgeroepen¹⁵. Zo wordt hij de eerste koning in Israël.

Sichem is geen plaats meer van aanbedding van God en van weidegrond voor de kudde. Het is een broedplaats van moordenaars geworden.

In scherp contrast met Abimelek staat de Heer Jezus. Voor Hem is het geen roof om God gelijk te zijn¹⁶. Hij neemt vrijwillig bloed en vlees aan¹⁷ en Hij komt om mensen te verlossen, ja zelfs Zijn leven te geven tot een losprijs voor velen¹⁸.

Hij wordt verworpen, maar voorzegt dat er iemand gaat komen in zijn eigen naam, "en die zullen jullie aannemen¹⁹".

De Heer heeft het dan over de antichrist, en deze Abimelek lijkt op hem.

Jotam

De naam van zijn jongste zoon, Jotam (= *de Heer is volmaakt*), doet vermoeden dat Gideon aan het eind van zijn leven de balans heeft opgemaakt en duidelijk oog krijgt voor zijn zwakke kanten. Dan is er maar Eén die alle lof toekomt.

Dat brengt God er van Zijn kant waarschijnlijk toe om het Israël kwalijk te nemen dat zij na de dood van Gideon "al het goede dat hij aan Israël gedaan had" te vergeten²⁰. God Zelf vergeet dat namelijk niet!

Juist deze Jotam wordt door God beschermd in die moordpartij in Ofra, en is daarna een instrument in Zijn hand om de inwoners van Sichem de mogelijkheid te bieden om op hun verkeerde keus terug te komen.

¹⁵ Richteren 9 : 2 - 5

¹⁶ Filippi 2 : 5

¹⁷ Hebreëen 2 : 14

¹⁸ Mattheüs 20 : 28

¹⁹ Johannes 5 : 43

²⁰ Richteren 8 : 35

Zodra Abimelek koning is, gaat Jotam op de berg Gerizim staan, dus op de berg van de zegen.

Het kan gebeuren dat ik een verkeerde keus maak en dat iemand die geen dienstknecht van God is toch invloed in mijn leven krijgt. Dan sta ik onder foute invloed.

Het is natuurlijk mijn eigen schuld, want er is genoeg 'weidegrond' met gezond voedsel in mijn omgeving. Er zijn altijd christenen die mij dichter bij de Heer Jezus willen brengen.

Maar soms ben ik eigenwijs.

God laat mij vrij in het maken van zo'n verkeerde keus, maar Hij wil mij wel ernstig waarschuwen, ook voor de desastreuze gevolgen. En Hij doet dat "vanaf de Gerizim", dus altijd omdat Hij mij zo graag wil zegenen.

Een gelijkenis over bomen

Jotam vertelt een gelijkenis over bomen, die op weg gaan om een koning over zich te zalven. Allereerst leggen ze hun vraag voor aan soortgenoten: aan de olijfbom, de vijgenboom en de wijnstok, maar die weigeren elk. Daarna komen zij bij de doornstruik die het verzoek accepteert.

Bomen wijzen op koningschap²¹.

In de gemeente van God is leiderschap een belangrijke taak. Het is zelfs het enige werk dat 'voortreffelijk' genoemd wordt²², en dat vandaag veelal vergeleken wordt met de taak van voorganger, oudste of ouderling.

In de meeste gevallen wordt iemand voor dat werk aangesteld door een verkiezing, door de traditie of door zichzelf tot leider uit te roepen. Is dat de bedoeling?

De gelijkenis van Jotam spreekt ook vandaag nog heldere taal over het gevoelige thema van leiderschap in de gemeente van God.

²¹ Daniël 4 : 10

²² 1 Timotheüs 3 : 1

- *de olijfboom*

De olijfboom weigert zijn plek op te geven die hem in staat stelt om voor God en mensen zijn vettigheid te geven. Hij weigert om boven de bomen te gaan zweven²³.

Bij de olijfboom gaat het vooral om de olie van de olijven. Dat is de olie waarmee priesters, koningen en profeten werden gezalfd.

Aangezien wij, christenen, ook koningen en priesters zijn²⁴, en wij gezalfd zijn met de Heilige Geest²⁵, spreekt de olijfolie ons van de Heilige Geest. Zijn werk in ons brengt vrucht voort²⁶.

Stel, dat wij graag een geestelijk leider zouden willen, dan zouden we al zoekend kunnen uitkomen bij broeder A. Dat is immers iemand bij wie de vrucht van de Geest duidelijk zichtbaar is? Ideaal om leider te zijn!

Maar broeder A zal weigeren. Hij zal zeggen dat hij de plek niet wil loslaten die de Heer hem heeft gegeven. Want alleen met die taak en op die plek kan hij functioneren, en genieten God en mensen van de zegen die Gods Geest door hem kan geven²⁷.

Bovendien zal hij het wel uit z'n hoofd laten om "boven de bomen te gaan zweven". Die plaats is gereserveerd voor de Heer Jezus. Broeders A wil niet méér zijn dan zijn broeders²⁸.

- *de vijgenboom*

Vervolgens krijgt de vijgenboom het verzoek, maar ook hij weigert omdat hij "zijn zoetigheid en goede vruchten niet wil prijsgeven, om te gaan zweven boven de bomen"²⁹.

De vijgenboom komt op een positieve en negatieve manier in de Bijbel voor.

Als het om de bladeren gaat is dat negatief. Adam en Eva gebruiken deze bladeren om hun naaktheid te bedekken³⁰. De Heer vervloekt een vijgenboom waar Hij alleen maar bladeren en geen vrucht aantreft³¹.

Dit wijst op een godsdienstige buitenkant zonder wedergeboorte, en dat heeft voor God geen waarde.

De vijgen daarentegen zijn nuttig, zoals bij de ziekte van Hizkia³².

Door de wedergeboorte is iemand in staat om vruchten voort te brengen, en dat is altijd tot eer van God en tot opbouw van medegelovigen.

Vijgen wijzen vooral op de verzorgende liefde naar elkaar, op het herderlijk werk.

Zo'n persoon is broeder B. Een echte herder. Ook dat zou een goede keus zijn als geestelijk leider.

Maar ook broeder B zal weigeren. Hij vindt het heerlijk om als herder te functioneren, maar zal weigeren om te heersen. Er is immers al een overste Herder?³³

- *de wijnstok*

Als derde komt het verzoek tot de wijnstok, maar deze wil zijn most niet prijsgeven, "die God en mensen vrolijk maakt, om te gaan zweven boven de bomen"³⁴.

De wijnstok is de Heer Jezus en wij zijn de ranken, waar zoveel mogelijk vrucht aan dient te komen. De Vader is de landman³⁵. We zijn in een intieme relatie met de Heer Jezus gebracht. Hij noemt ons vrienden, en dat brengt ons in een sfeer van volkomen blijdschap³⁶.

Wat een genot voor elke gelovige dat het snoeiwerk en andere verzorging uitsluitend gebeurt door de Vader. Wie is er beter geschikt voor als Hij, die zó liefheeft?

²³ Richteren 9 : 8 - 9

²⁴ Openbaring 1 : 6

²⁵ 2 Korinthe 1 : 23

²⁶ Galaten 5 : 22

²⁷ Psalm 52 : 10

²⁸ Mattheüs 23 : 8

²⁹ Richteren 9 : 11

³⁰ Genesis 3 : 7

³¹ Markus 11 : 13 - 14

³² 2 Koningen 20 : 7

³³ 1 Petrus 5 : 3 - 4

³⁴ Richteren 9 : 13

³⁵ Johannes 15 : 1 - 5

³⁶ Johannes 15 : 11 - 16

Zelfs vandaag gebeurt het snoeien in veel wijngaarden uitsluitend door de eigenaar.

Zoekend naar een geestelijk leider, zou ons oog kunnen vallen op broeder C. Hij leeft heel dicht bij de Heer Jezus. Altijd vol vrede en blijdschap.

Hij wijst elke broeder en zuster alleen maar op de Heer, want zonder Hem kunnen we niets³⁷. Een ideale leider!

Maar broeder C weigert ook.

Hij vindt het heerlijk om iedereen op de Heer te wijzen, en daarvoor heeft hij een bijzondere taak gekregen. Maar is dat een reden om "boven de anderen te gaan zweven"? Nee, in tegendeel! Hij zou het liefst voor iedereen op de knieën gaan. Zo heeft hij dat van de Heer geleerd³⁸.

- de doornstruik

Zo weigeren achter elkaar de olijfboom, de vijgenboom en de wijnstok.

Het lijkt er op alsof de bomen het zat zijn om nog verder te zoeken. *Alle* bomen vragen nu de doornstruik, en deze accepteert het verzoek.

Een bizarre ontknoping, zeker nadat Gideon de inwoners van Sukkot een gevoelige les had gegeven met dorens³⁹. Dorens spreken van de vervloekte aardbodem, en hoewel Jotam spreekt van de berg van de zegen, waarschuwt hij scherp voor de gevolgen van een verkeerde keus in leiderschap.

De inwoners van Sichem zijn vrij om te kiezen. Bij die keus herinnert Jotam hen aan het feit dat zijn vader "zijn leven in de waagschaal heeft gesteld" om hen te bevrijden⁴⁰. Daarna vlucht hij naar Beër (= bron).

Leiders worden in de gemeente van God aangesteld door de Heilige Geest⁴¹. Dat betekent dat iedereen gaat merken wie dat zijn. Dat zijn namelijk geestelijke gelovigen bij wie de vruchten van de olijfboom, vijgenboom of wijnstok zichtbaar zijn.

Er zijn ook andere methodes om leiders aan te wijzen. We zijn daar vrij in, maar het heeft gevolgen. Niet elke leider die op een menselijke wijze is aangesteld, zal zich direct als een Abimelek gedragen. Toch kunnen we in het algemeen stellen: hoe meer mensen regelen, hoe minder de Heilige Geest de ruimte krijgt. En dat is altijd schadelijk.

De Heer heeft "zijn leven in de waagschaal gesteld" om Zijn gemeente te voeden en te koesteren door middel van de gaven die Hij haar gegeven heeft⁴².

En als niemand naar deze raad luistert? Vlucht naar de bron. Blijf drinken uit het Woord van God, ook al ben je alleen.

Sichem verwoest

Er volgt een uitgebreid verslag over het sinistere gedrag van Gaäl, Zebul en Abimelek. Het gevolg is dat Abimelek zijn geboortestad Sichem inneemt, de inwoners doodt, de stad afbreekt en haar bestrooit met zout⁴³. Een afschuwelijk einde van een stad met zo'n prachtige reputatie: aanbidingsplaats en weideplaats.

Menig christelijk gezelschap kan zich mooie momenten herinneren van aanbidding, en een rijkdom aan geestelijk voedsel. Maar zij staan nu met een lange lijst aan slachtoffers en grote verwoestingen.

De oorzaak?

In bijna alle gevallen kreeg de Heer niet de ruimte om te kunnen helpen bij het maken van de juiste keuzes.

Daar is niemand te goed voor. Het heeft ons veel te zeggen dat Gods Woord zoveel aandacht schenkt aan deze tragedie in Sichem. Ooit geschitterd als toonbeeld van kracht, en nu dood en verderf.

³⁷ Johannes 15 : 5

³⁸ Johannes 13 :14 - 15

³⁹ Richteren 8 : 7, 16

⁴⁰ Richteren 9 : 17

⁴¹ Handelingen 20 : 28

⁴² Efeze 4 : 11 – 12 en Efeze 5 : 26 - 27

⁴³ Richteren 9 : 45